

**Аннотация к рабочей программе
по родной (бурятской) литературе 7 класс С.А.Ошоровой, С.С.Балдановой**

Настоящая рабочая программа по родной (Бурятской) литературе 7 класса разработана в соответствии с нормативными документами:

- ✓ Конституция РФ;
- ✓ Федеральный Закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 №273-ФЗ;
- ✓ Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 22.03.2021 № 115 «Об утверждении порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам начального общего, основного общего и среднего общего образования»;
- ✓ Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010 № 1897 (в редакции приказа Минобрнауки РФ от 31.12.2015 № 1577) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования»;
- ✓ Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28 сентября 2020г. № 28 «Об утверждении санитарных правил СП 2.4.3648-20 «Санитарно – эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»;
- ✓ Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28 января 2021г. № 2 «Об утверждении санитарных правил и норм СанПин 1.2. 3685 -21 «Гигиенические нормативы и требования к обеспечению безопасности и (или) безвредности для человека факторов среды обитания»;
- ✓ Правила СП 3.1/ 2.4.3598-20 «Санитарно - эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации работы образовательных организаций и других объектов социальной инфраструктуры для детей и молодежи в условиях распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19)», утвержденным постановлением главного санитарного врача РФ от 30.06.2020г. № 16 в целях предупреждения новой коронавирусной инфекции;
- ✓ Приказ Министерства просвещения России от 20.05.2020 N 254 "Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, осуществляющие образовательную деятельность»;
- ✓ Закон Республики Бурятия от 13.12.2013г. № 240-V «Об образовании в Республике Бурятия».
- ✓ Устав МБОУ Могсохонская средняя общеобразовательная школа имени Дамдинжапова Ц-Д.Ж.
- ✓ Образовательная программа основного общего образования МБОУ Могсохонская СОШ имени Дамдинжапова Ц-Д.Ж.
- ✓ Положением о текущем контроле успеваемости и промежуточной аттестации учащихся;
- ✓ Положением о рабочей программе по учебному предмету (курсу) родной (бурятский) язык.

Тематическое и примерное поурочное планирование, представленные в материалах, сделаны в соответствии с учебником «Буряад литература» для класса

общеобразовательных учреждений, С.А.Ошорова,С.С.Балданова. Улан-Удэ. «Бэлиг», 2018г.

Программой предусмотрено: контрольные работы – 15ч.

Нуралсалай методическа литература

1. С.А.Ошорова,С.С.Балданова. Буряад литература. 7-дохи классай нуралсалай ном-хрестомати, хоер хубитай, Улаан-Удэ, «Бэлиг»,2018.
2. С.А.Ошорова,С.С.Балданова. Методическа дурадхал. Улаан-Удэ, «Бэлиг»,2018.

нуралсалай жэл соо 7 класста хамтадаа **68** саг үгтэнэ.

Личностно	уншажа байһан зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга; шудалан үзэжэ байһан зохёолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохёол соохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэһээ гадна, тэдэнэй хоорондохолбоонуудые; уран зохёол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзунууд, зохёолой темэ ба гол удха, уран зохёолой геройнууд ба сюжет гэхэн литературна теориһоо ойлгосонуудые; программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохёолой хэһэгүүдые.
Метапредметнэ	<p><u>Регулятивна УУД:</u> уран зохёолшын зохёол соогоо зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэхэдээ бии болгожо; үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг, үйлэ элирүүлһэн эпизодуудые, шухала хэһэгүүдые зохёол соогоо илгажа; зохёолой үзэл бодолой болоод уран һайханай талыг харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, (үйлын хүгжэлтын эгээн дээдэ шата) үүргэ элирүүлжэ.</p>
	<p><u>Познавательна УУД:</u> Һурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэ хүгжөөлгөөр хэгдэхэ хүдэлмэрийн янзунууд : Уран зохёолой хэһэгүүдые, «Байгал» «Моринхуур» журналай, «Буряад үнэн», «Ажалай туг» газетэнүүдэй статьянуудые шангаар, ходорхойгоор уншалга. Уран зохёолой шэлэгдэһэн хэһэгүүдые тодоор, уранаар уншалга. Рассказуудые болоод ехэ эпическэ зохёолой хэһэгүүдые удхадань дүтэрхыгөөр, тобшоор, зарим хэрэгтэй хубинуудые шэлэн түүжэ, найруулан хөөрэлгэ, бэшэлгэ (изложени). <u>Коммуникативна УУД:</u> Шудалан үзэжэ байһан зохёолоор һанамжая зохёожо хөөрэлгэ, бэшэлгэ. Учебник, хрестоматии сохи болоод багшын табиһан асуудалнуудта дүүрэн аман ба бэшэмэл харюу үгэлгэ. Литературна геройн характеристикэ зохёон хөөрэлгэ, бэшэлгэ. Зураглан хөөрэлгэ. Уран зохёолой удхаар инсценировка табилга. Эпическэ зохёолһоо шэлэн абтаһан хэһэгэй гү, али бүхэли зохёолой удхаар түсэб табилга. Өөрынгөө һанамжыг хөөрэхэ, бэшэхэ юумэн тухайгаа түсэб табилга. Уншаһан уран зохёол, хараһан уран зураг, кинофильм болоод теле-дамжуулгаар өөрынгөө һанамжа хөөрэлгэ, бэшэлгэ (хэлэһэн һанал бодолоо баримтануудаар үндэхэлхыг оролдохо).</p>
Предметнэ	<p><u>дадалтай болохо:</u> уран зохёолшын зохёол соогоо зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэхэдээ бии болгожо;</p>

<p>үйлэдэгшэ нюурай хэлэн үгэ, хэрэг, үйлэ элирүүлэн эпизодуудыг, шухала хэнэгүүдыг зохёол соогоо илгажа; зохёолой үзэл бодолой болоод уран найханай талыг харуулалгада сюжедэй зүйлнүүдэй үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, (үйлын хүгжэлтын эгээн дээдэ шата) үүргэ элирүүлжэ.</p>
<p><u>Һурагша шадаха болохо:</u></p> <p>Уран зохёолоор шэнжэлэл хэхэдээ, һурагшадай мэдэсэ, хэлэхэ, хөөрэхэ дүршэл хараадаа абан, олон янзын аргууд соогоо уран зохёолой удха зүбөөр ойлгуулха тон таарамжатай аргуудыг шэлэн хэрэглэхэ болоно. Уран зохёолой гол удха, байгуулга, хэлэ зүбөөр ойлгуулха, һурагшадай ханал бодол зүбөөр бүрилдүүлхэ, ухаалдюулжа һургаха хэрэгтэ шанар найнтайгаар, зүбөөр эмхидхэгдэнэн литературна шэнжэлэл ехэ удха шанартай. Түрэлхи литературы ном соохи зохёолой текстнүүдэй удаа үгтэн асуудал ба даабаринуудта багша анхаралтайгаар хандажа, һурагшадые зүб харюу үгүүлжэ, шанар найнтайгаар дүүргүүлжэ һургаха ухаала. Гэбэшье ном соохи асуудалнууд ба даабаринуудыг багша үзэмжөөр, таараха соонь хэрэглэхэ аргатай.</p>

Сэдэб	Удха
Оршол	
Балжан хатан тухай туужа домог	Хоёр туужа зэргэсүүлжэ, Балжан хатан –түүхэдэ ороһон эхэнэр гэжэ баталха
“Бабжа Барас баатар” тухай домог	Домогой гол нюурай абари зан , хэнэн хэрэг, ябадал. Домог соохи фантастическа найруулгануудай удха шанар
Творческо практикум	Түрэл нютагайм домогууд
Эрдэни хайбзун Галшиев “Бэлигүүн толи”	Тус зохоолой удха ба байгуулга мэдэхэ,һургаалнуудыг тайлбарилха
Творческо практикум	“Хамтадаа бидэ юунһээшье сухарихагуйбди”
Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохоолнууд	Буряад арадай 18-19-дэхи зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохоол-нууд: түүхын бэшэгүүд, замай тэмдэглэлнүүд
Вандан Юмсунов “Эрдэмтэ Соохор моритой Эрлэтэй хаан”	Үльгэрэй гол нюур, абаризан
Творческо практикум.	Арадай аман зохоол ба уран найханай литература соо хүниие , тэрэнэй абари зан зураглалга
Классһаа гадуур уншалга	
Н.Г.Дамдинов “Түрэл хэлэн, түрэнэн дайда”	Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл. Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.
Д.А.Улзытуев “Буряад хэлэн”	Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой

	<p>нэгэдэл.</p> <p>Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.</p>
Б.Батхуу “Аялга найхан буряад хэлэмни”	<p>Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл.</p> <p>Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.</p>
Хүн	
Д.Ц.Дамбаев “Хүн тухай дуун”	<p>Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл.</p> <p>Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.</p>
Г.Ц.Дашабылов “Талын хүн”	<p>Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл.</p> <p>Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.</p>
М.Ж.Самбуев “Минии таабай”	<p>Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл.</p> <p>Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.</p>
Ц-Д.Хамаев “Мэхэшэн”, “Худалшан”	<p>Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл.</p> <p>Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд.</p>
Литературна теори	Роман тухай ойлгосо
Ч.Ц.Цыдендамбаев “Банзарай хүбүүн Доржо”	<p>Роман тухай ойлгосо.</p> <p>Ч.Цыдендамбаевай зохёохы зам, “Банзарай хүбүүн Доржо» роман соо эрдэмтэ Д.Банзаровай намтар, бага наһан, эрдэмэй ажал тухай бэшэгдэһэниинь. Роман соо түрүүшын буряад эрдэмтын шэнжэлхэ ухаанай хүгжэн һалбарһаниие, хэһэн ажалыень авторай уранаар зураглаһаниинь.</p> <p>Гол нюурнуудай абари зан, ажаһууһан саг.</p>
Творческо практикум	Р.С.Мэрдыеевэй “Д.Банзаров ” гэһэн зурагаар хүдэлмэри
Литературна теори	Туужа тухай ойлгосо
Д.О.Батожабай “Шалхуу Рабданай	Рабданай нүхэд ба тэдэнэй уршагта ябадалнууд

хөөрөөн”	тухай. Хүдөө нютагай ажабайдал.
Ц.Н.Номтоев “Шагжын хула”	Морин эрдэнийн дүрэ дайнай уе сагта буряад уран зохеол соо харуулагдана.
Творческо практикум	Морин эрдэни тухай
Литературна теори	Хөөрөөн тухай ойлгосо
Б.Н.Ябжанов “Хэрмэшэ”	Дүрбэн хүлтэ хүнэй дүрэ
Творческо практикум	Солбон Ринчиновэй “Хүлээлгэ” гэхэн зураг хэрэглэн, хүбүүнэй нэрэнээ эсэгэдэнь бэшэг бэшэлгэ
Ж.Т. Тумунов “Талын бүргэд”	Баярта хүбүүнэй баатаршалга ба тэрэнэй абари зан тухай
Творческо практикум	Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын геройнуудай онсо шэнжэ
Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	
Литературна теори	Поэмэ тухай ойлгосо
Н.Г.Дамдинов“Талын дуун”	Шүлэгүүд соогоо шүлэгшэнэй харуулхан ханал, мэдэрэл.Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой хоорондохи харилсаан.
Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	Жаргал гээшэ юун гээшэб?
Творческо практикум	А.Твардовскийн “Василий Теркин” Ж.Тумуновай “Талын Бургэд” гэхэн зохеолнуудай геройнууд тухай
Литературна теори	Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо
Ц.Г.Шагжин “Будамшуу”	Шог егто зүжэглэмэл зохеол
Творческо практикум	Ө.Шагжинай шог егто бусад зохеолнууд тухай.
Классхаа гадуур уншалга	
Проект “Нютагаймнай уран зохеолшод”	

